

Crna Gora
AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE MEDIJE

Broj: 02 – 434/3

Podgorica, 11.04.2019.godine

Na osnovu člana 140, 141 Zakona o elektronskim medijima ("Sl.list CG", br. 46/10, 40/11, 53/11, 6/13, 55/16 i 92/17) i člana 18 Zakona o upravnom postupku ("Sl. list Crne Gore", 56/14, 20/15, 40/16 i 37/17), postupajući po službenoj dužnosti, direktor Agencije za elektronske medije donosi

R J E Š E N J E

1. Privrednom društvu „AST“ d.o.o. iz Podgorice emiteru televizijskog programa „Prva TV“ izriče se **upozorenje** kao upravno-nadzorna mjera jer je, dana **19. marta 2019. godine**, u okviru emisije „60 minuta sa Iris“ u terminu od **17:07:40 do 17:09:48** časova, emitovao komercijalnu audiovizuelnu komunikaciju koja nije bila jasno prepoznatljiva.
2. Upozorenje iz tačke 1 ovog Rješenja se izriče zbog kršenja obaveze da telepromocija, kao vid oglašavanja, odnosno komercijalne audiovizuelne komunikacije, bude jasno prepoznatljiva i audio, vizuelno i/ili prostorno odvojena od ostalih programskih sadržaja (što je propisano članom 88 Zakona o elektronskim medijima i članom 37 stav 1 Pravilnika o komercijalnim audiovizuelnim komunikacijama ("Sl. list CG", br. 36/11)).
3. Nalaže se privrednom društvu „AST“ d.o.o. iz Podgorice, da usaglasi emitovanje programskih sadržaja u okviru opšteg televizijskog programa „Prva TV“ sa standardima definisanim u Zakonu o elektronskim medijima, podzakonskim aktima Agencije za elektronske medije i izdatom Odobrenju za emitovanje O-TV-K-15.
4. Privredno društvo „AST“ d.o.o. je dužno da, u skladu sa članom 140 stav 3 Zakona o elektronskim medijima, u okviru televizijskog programa „Prva TV“, objavi informaciju o izrečenoj mjeri iz tač. 1 ovog rješenja koja glasi:
„Agencija za elektronske medije izrekla je emiteru „Prva TV“ upozorenje zbog emitovanja oglašavanja koje nije bilo jasno prepoznatljivo u okviru emisije „60 minuta sa Iris“, 19. marta 2019.“
5. Protiv ovog rješenja može se podnijeti žalba Savjetu Agencije za elektronske medije u roku od 15 dana od dana dostavljanja rješenja.
6. Ovo rješenje će se objaviti na veb sajtu Agencije za elektronske medije www.aemcg.org.
7. Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja.

O b r a z l o ž e n j e

Redovnim monitoringom emitovanog opšteg televizijskog programa „Prva TV“, privrednog društva „AST“ d.o.o. (u daljem tekstu: "emiter"), uočeno je da je isti dana 19.03.2019. godine u okviru emisije „60 minuta sa Iris“ u periodu od 17:07:40 do 17:09:48 sati (2 minuta 8 sekundi), emitovao telepromociju koja nije bila označena (nalaz Sektora za monitoring broj 05-434 od 20.03.2019. godine). Naime, u navedenom terminu emiter je emitovao prilog o unapređenju 4G mreže „Crnogorskog Telekom“ a.d.

Imajući u vidu standarde o komercijalnim AVM komunikacijama, Agencija za elektronske medije (u daljem tekstu: Agencija) je pokrenula postupak za utvrđivanje da li došlo do kršenja Zakona o elektronskim medijima (u daljem tekstu: Zakon), Pravilnika o komercijalnim audiovizuelnim komunikacijama (u daljem tekstu: Pravilnik) i izdatog Odobrenja za emitovanje O-TV-K-15.

Saglasno nadležnostima ustanovljenim članom 138 Zakona i članom 112 Zakona o upravnom postupku, a u cilju utvrđivanja da li je emitovanjem spornih programskih sadržaja došlo do kršenja Zakona, Pravilnika i Odobrenja za emitovanje, Agencija je od emitera zatražila pisano izjašnjenje (akt br. 02-434/1 od 21.03.2019.g.).

Dana 22.03.2019. godine emiter je dostavio pisano izjašnjenje (akt broj 02-434/2 od 22.03.2019. godine), u kojem se navodi da je „*Emisija '60 minuta sa Iris'... koncipirana kao kolažni magazin koji tretira domaće teme, ali i teme koje se dotiču vijesti iz svijeta, kulture, zabave, informacionih tehnologija, advokature, zdravstva itd. Emisija je istovremeno podložna komercijalnoj eksploataciji kroz reklamne blokove i sadržaje koji su kategorisani kao 'telepromocija'.*”

Emiter u izjašnjenju dalje ističe da su „*Sadržaj koji se odnosi na kompaniju 'Crnogorski Telekom' a.d., a koji je emitovan dana 19.03.2019. godine nije sadržao potrebnu grafičku oznaku 'telepromocija', jer ga nijesu ni tretirali kao komercijalni sadržaj koji bi na bilo koji način doveo gledaoce 'PrvaTV' u zabludu.*” Takođe, emiter navodi da „*...nije označen kao 'telepromocija' jer... nijesu dobili, niti će dobiti novčanu naknadu za pomenuti sadržaj, već su imali za cilj da pruže medijsku podršku kompaniji koja uvodi inovacije i mijenja društvo kroz informacione tehnologije*”, te da „*Sadržaj nije komunicirao niti bilo kakve pojedinačne proizvode 'Crnogorskog Telekom' a.d. koji direktno upućuju na njihovu konzumaciju kroz cjenovni rang (primjer: Magenta 1 paket, njegova cijena, rok korišćenja itd...).*”

Emiter navodi da je „*Sadržaj direktno promovisao inovacije u domenu informacionih tehnologija i benefite za sve crnogorske građane i korisnike mobilnih uređaja koji će nastupiti u bliskoj budućnosti uvođenjem 5G mobilne mreže, kroz prizmu virtuelne video igrice. U okviru priloga, korišćene su izjave eksperata za tehniku i gejmung industriju koja doživljava, takođe, sve veću ekspanziju na našoj teritoriji.*”

Emiter zaključuje svoje izjašnjenje sa konstatacijom da „*Sadržaj jeste promovisao kroz pokrivalice i pojedine segmente robnu marku / ili zaštitni znak jedne od najvećih kompanija u Crnoj Gori koja nudi usluge savremenih informacionih tehnologija i samim tim su svjesni da je tanka linija između tretiranja ovog sadržaja na relaciji 'telepromocija' i besplatno redakcijsko izvještavanje o temama koje emiter smatra relevantnim*”.

Prilikom razmatranja da li je emitovanjem predmetnih sadržaja došlo do kršenja propisanih standarda o komercijalnim AVM komunikacijama, Agencija je posebno imala u vidu sljedeće:

- televizijsko oglašavanje je komercijalna audiovizuelna komunikacija koja podrazumijeva emitovanje bilo kojeg oblika obavještenja, uz određenu naknadu ili radi samopromovisanja, od strane pravnog ili fizičkog lica, a koje ima za cilj da predstavi i skrene pažnju na određeni proizvod, uslugu, uključujući nepokretnosti, prava, obaveze, odnosno da motiviše potrošače da koriste, odnosno kupe taj proizvod ili uslugu, uz finansijsku naknadu (član 8 stav 1 tačka 14 Zakona).
- prikrivena komercijalna audiovizuelna komunikacija je predstavljanje riječima ili slikama robe, usluga, imena, zaštitnog znaka ili aktivnosti proizvođača roba ili pružaoca usluga u radijskim i/ili TV programima kada je cilj takvog predstavljanja oglašavanje i moglo bi dovesti javnost u zabludu u vezi sa njegovom prirodom. Takvo se predstavljanje naročito smatra namjernim ako je izvršeno u zamjenu za plaćanje ili za sličnu naknadu (član 8 stav 1 tačka 15 Zakona).
- telepromocija je oblik oglašavanja tokom prenosa programa pri čemu se pravi pauza u dotadašnjem toku uredničkog sadržaja, a voditelj preuzima ulogu prezentera određenih proizvoda ili usluga (član 4 st. 1 al. m) Pravilnika).
- zabranjene su prikrivene komercijalne audiovizuelne komunikacije (član 85 stav 1 Zakona i član 13 stav 1 Pravilnika).

- komercijalna audiovizuelna komunikacija mora biti jasno prepoznatljiva i može biti u obliku radijskog i televizijskog oglašavanja, telešopinga, sponzorstva i plasmana proizvoda (član 88 Zakona).
- namjera predstavljanja prikivenim komercijalnim audiovizuelnim komunikacijama se smatra posebno istaknutom ukoliko je izvršena u zamjenu za novčanu nadoknadu ili sličnu protivuslugu (član 13 stav 2 Pravilnika).
- Oglašavanje i telešoping moraju biti lako prepoznatljivi i audio, vizuelno i/ili prostorno odvojeni od ostalih programskih sadržaja (član 37 stav 1 Pravilnika).

Na osnovu uvida u snimke emitovanih sadržaja, kao i izjašnjenja emitera može se konstatovati sljedeće:

1. Dana 19. marta 2019. godine, u okviru emisije „**60 minuta sa Iris**“, u terminu od 16:59:15 do 17:59:54 sati (1 sat 39 sekundi), emitovan je prilog o unapređenju 4G mreže Crnogorskog Telekom, u terminu od 17:07:40 do 17:09:48 sati (2 minuta 8 sekundi).
2. Tokom emitovanja priloga, na ekranu nije bilo vidljivo grafičko obavještenje da je u pitanju komercijalna AV komunikacija (plaćeni termin, telepromocija i sl.).

U nastavku je dat transkript emitovanog programskog sadržaja koji je predmet nalaza:

Najava: „Telekom je postigao rekordne brzine u mobilnoj mreži izmjerene u Crnoj Gori, i to dvostruko više nego prethodni put. To je omogućilo bežično kretanje kroz virtuelnu stvarnost video igrice. Evo šta to znači.“

Novinarski tekst (OFF): „Telekom je otišao korak dalje u unapređenju 4G mreže i korisničkog iskustva. Kako je saopšteno iz kompanije, rade i na razvoju 5G tehnologije. Riječ je o novoj generaciji mobilnih komunikacija baziranih na proširenoj i virtuelnoj stvarnosti. Cilj je umrežavanje pametnih uređaja, mašina u industriji.“

Valentina Radulović, direktorica tehnike u „Telekom-u“: „U saradnji sa tehničkim timom Ericsson-a Nikola Tesla postigli smo u živoj mreži Crnogorskog Telekom 4G plus, koristeći 3 frekvencijska benda, koristeći napredne 4X4 MIMO tehnologije i koristeći na koncu 256-QAM modulaciju, koju koriste danas dostupni napredni smartfon uređaji.“

Novinarski tekst (OFF): „Kako je saopšteno, 5G tehnologija će pružiti osnovu za digitalizaciju i automatizaciju mnogim područjima ljudske djelatnosti, što otvara prostor za dodatan ekonomski razvoj.“

Valentina Radulović, direktorica tehnike u „Telekom-u“: „Naši korisnici trenutno uživaju u prednostima najpouzdanije 4G mreže u zemlji, a o tome najbolje svjedoči podatak što više od polovine cjelokupnog 4G saobraćaja u zemlji prolazi upravo kroz mrežu Crnogorskog Telekom.“

Novinarski tekst (OFF): „A sada je kod nas počela, kako kažu, gigabitska era. Prednosti velikih brzina i malog kašnjenja, prikazane su na primjeru računarske igrice.“

Adnan Husović, gejmer „Adnanbro“: „Jako mi je drago vidjeti da kod nas pristižu polako ti trendovi koji su već uveliko popularni u Americi i na njemačkim gejming konvencijama. A to je, je li, brz Internet, a i virtuelna realnost, što je za nas gejmere baš neophodno. Ne samo zbog igranja igrice, već i zbog strimovanja zahtjevnih igrice.“

Novinarski tekst (OFF): „Telekom je u posljednje tri godine investirao preko 35 miliona eura u razvoj mobilne mreže.“

3. Kao pokrivalice za navedeni novinarski tekst korišćeni su kadrovi na kojima se nalazi nekolicina lica u bijelim majicama sa natpisom „Mreža koja ti pruža najviše“ u boji magenta, prepoznatljivo za „Crnogorski Telekom“. Kadrovi su zabilježeni u virtuelnom studiju, gdje se odvija prezentacija unaprijeđenih usluga o kojima je riječ u prilogu.
4. Emisija čiji je prilog predmet nalaza je na početku i na kraju označena kao sponzorisani program („Cedevita“).

5. Za predmetni programski sadržaj se može naći uredničko opravdanje da se radi o predstavljanju unapređenja 4G mreže u Crnoj Gori, kao i najavi uvođenja 5G mobilne mreže, te bi se on mogao posmatrati u formi novinarskog priloga o inovacijama u domenu informacionih tehnologija, a koje će nastupiti u bliskoj budućnosti i o potencijalnim benefitima za građane uvođenjem istih. Ipak, on sadrži jasne promotivne poruke odgovornog lica iz kompanije „Crnogorski Telekom“ a.d. u čijoj se ponudi nalazi prezentovana usluga („*nova generacija mobilnih komunikacija baziranih na proširenoj i virtualnoj stvarnosti*“) i upućivanje gledalaca na istu („*Naši korisnici trenutno uživaju u prednostima najpouzdanije 4G mreže u zemlji, a o tome najbolje svjedoči podatak što više od polovine cjelokupnog 4G saobraćaja u zemlji prolazi upravo kroz mrežu „Crnogorskog Telekom*“.“). Ne dovodeći u pitanje pravo emitera da, u formi novinarskog priloga, obavijesti gledaoce o karakteristikama najavljenih inovacija na polju informacionih tehnologija, predmetni prilog se nedvosmisleno može smatrati oglašavanjem, odnosno telepromocijom u toku emisije / programa. U njemu značajnu ulogu imaju informacije od značaja samo za navedenu kompaniju i upućivanje na njenu određenu uslugu ili aktivnost koja se nalazi u njenoj ponudi, a što je i potkrijepljeno pokrivalicama za navedeni novinarski tekst (kadrovi a kojima se nalazi nekoliko lica u bijelim majicama sa natpisom „*Mreža koja ti pruža najviše*“ u boji *magenta*, prepoznatljivoj za „Crnogorski Telekom“ a.d.).
6. Uzimajući u obzir sadržinu analiziranog programskog sadržaja i izjašnjenje emitera, može se zaključiti da je riječ o telepromociji, kao vidu oglašavanja odnosno komercijalne audiovizuelne komunikacije koja nije bila jasno označena i na taj način prepoznatljiva (kao što je propisano članom 88 Zakona). U izjašnjenju se navodi da „*Sadržaj jeste promovisao kroz pokrivalice i pojedine segmente robnu marku / ili zaštitni znak...*“, te da su „*... svjesni da je tanka linija između tretiranja ovog sadržaja na relaciji 'telepromocija' i besplatno redakcijsko izvještavanje o temama koje emiter smatra relevantnim*“. Emiter je, na ovaj način, prepoznao da se radi o telepromociji kao vidu komercijalne audiovizuelne komunikacije koja nije bila jasno označena. Takođe, emiter je izjašnjenju naveo da je predmetnim prilogom imao „*cilj da pruži medijsku podršku kompaniji koja uvodi inovacije i mijenja društvo kroz informacione tehnologije*“ čime se ogleda i namjera samog emitera da kroz promotivne elemente („*medijsku podršku*“) dovede gledaoce u zabludu u vezi sa prirodom samog priloga.

Činjenica da telepromocija nije bila označena, usljed neprepoznavanja postojanja iste, kao i da nije dobijena nadoknada za emitovanje, uz uvjerenje emitera da se radi o prezentaciji inovacije koja će donijeti „benefite“ građanima u Crnoj Gori, u ovom slučaju su olakšavajuća okolnost, koja, ipak, ne oslobađa od odgovornosti za kršenje obaveze da komercijalna audiovizuelna komunikacija mora biti jasno prepoznatljiva.

Može se zaključiti da je emitovanjem predmetnih sadržaja emiter prekršio obavezu da telepromocija, kao vid oglašavanja, odnosno komercijalne audiovizuelne komunikacije, mora biti jasno prepoznatljiva.

Na osnovu navedenog, a uvažavajući činjenicu da je saglasno tački 7.1 izdatog Odobrenja za emitovanje O - TV - K - 15 od 21.07.2011. godine emiter odgovoran za sve objavljene sadržaje, može se utvrditi da emiter emitovanjem predmetnih sadržaja prekršio član 88 stav 1 Zakona i član 37 stav 1 Pravilnika u u smislu da komercijalna audiovizuelna komunikacija mora biti jasno prepoznatljiva i odvojena od ostalih programskih sadržaja.

Nakon sprovedenog postupka i uz uvažavanje svih relevantnih činjenica, a posebno one o nepravilnom razumijevanju Zakona i Pravilnika, direktor Agencije je, saglasno čl. 140 i 141 Zakona, donio odluku kojom se emiteru izriče upravno-nadzorna mjera upozorenja i nalaže da usaglasi emitovanje programskih sadržaja u okviru programa „Prva TV“ sa standardima definisanim u Zakonu, podzakonskim aktima Agencije i izdatom Odobrenju za emitovanje.

Privrednom društvu „AST“ d.o.o. je naloženo i da u skladu sa čl. 140 stav 3 Zakona o elektronskim medijima izrečenu mjeru upozorenja objavi u svom programu.

Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja.

PRAVNA POUKA

Protiv ovog rješenja može se podnijeti žalba Savjetu Agencije za elektronske medije u roku od 15 dana od dana njegovog dostavljanja.

Žalba odlaže izvršenje rješenja.

Dostavljeno:

- Privredno društvo „AST“ d.o.o.
- Sektor za pravne i ekonomske poslove
- Arhiva

